

WORKING IN GROUPS THROUGH TRAININGS AS A FACTOR IN THE SOCIALIZATION OF THE YOUNGER GENERATION

Isakhanova M

Senior Lecturer, Kokand DPI

ABSREACT

In the education system, the role of the teacher is great in the free, creative, independent thinking of students in the educational process and training activities. It is expedient to use two principles in the structure of education - independent work and its organization - the principle of systematic and consistent work of independent work.

The historical experience of the institute in each period of social development shows that the task of education cannot be accomplished without a certain system.

O'quv materialini tushuntirishi tizimi o'quv materialini aniq bayon qilingan g'oyalarga, o'qituvchi bu g'oyalarni qaysilarini tushuntirmoqchi ekanligiga, o'quvchilar yoshi ularning bilimlarni o'zlashtirishga qanchalik imkoniyat berishini, o'quvchining yaxshi bilish - bilmasligiga shu yosh va shu saviyadagi o'quvchilarga xos fikrlash faoliyatining xususiyatlariga darsdagi bilimlarni o'zlashtirish jarayoni odatda qanday tushuntirilishiga bog'liqdir.

1. O'quvchilarni guruhlarda ishlashga tayyorlash, o'quv topshiriqlarini aniq qo'shish, guruhda ishlash bo'yicha tushuncha berish, reglament o'rnatish.
 2. O'quv topshiriqlarini bajarish bo'yicha reja tuzish, uni muhokama etish. Uni hal etish yo'llarini aniqlash va ishni olib borish bo'yicha o'zaro vazifalarni taqsimlash.
 3. O'quv topshiriqlarini bajarish bo'yicha ishni tashkil eta olish.
 4. Guruhdagi ishni tashkil etishda ish jarayoni va a'zolar ish joylarini kuzatish va zarur hollarda yordamga kelish.
 5. Guruhlarda topshiriqlarni bajarish natijalari bo'yicha axborot berish, guruhda munozaralar o'tkazish, ish jarayonini borishiga qo'shimcha va tuzatishlar kiritib borish. O'qituvchi tomonidan ishning natijalari bo'yicha xulosalar chiqarish va yakun yasash.
 6. Guruhda topshiriqlarni bajarish jarayonida o'zaro tekshiruv va nazorat olib borishni yo'lga qo'yish.
 7. Har bir guruhning ish natijalariga, guruh ishiga tahliliy baholar berish.
- Guruh ishining muvaffaqiyatli chiqishi o'qituvchining o'quv faoliyatini tashkil eta olish harakati, mahoratiga bog'liq.

Ya`ni, o`qituvchi guruhda ishtirok etayotgan har bir o`quvchining shaxsiy faoliyatini tashkil eta olishi, har bir o`quvchi o`qituvchi ko`magini olishi, ishning borishi bilan pirovard natijani muvaffaqiyatli ko`rsata olishga bog`liq. Guruhlar ishini tashkil etishda bir qator kamchiliklar sodir bo`lishi mumkin. Qiyinchiliklardan biri guruhlarini to`g`ri maqsadli shakllantira olish va unda ishni tashkil eta olishdir.

Guruhlarda ishlash jarayonida o`quvchilar ayrim qiyin topshiriqlarni mustaqil yechishga qiynaladilar. Shu sababli guruhlarda ishni tashkil qilishda umumiy ishni tashkil etish bilan bir vaqtda individual ishlarni ham tashkil etishga to`g`ri keladi. Bunday hollarda ko`pincha yaxshi natijalarga erishish mumkin. Umuman, o`quv predmetlari bo`yicha beriladigan topshiriqlarning qiyinchilik darajasiga qarab guruhda ijodiy muhit yaratiladi. Guruhlarda ishlash davrida o`quvchi, o`quvchi – o`quvchi orasida o`zaro hamkorlik, o`zaro yordam muhiti o`rnatilsa, guruhlar ishi kutilgan natijalarni beradi. Interfaol metodlarda ishlash jarayonlarida ishlash malakalarini hosil qilish uchun mustaqil ishlar beriladi. Mustaqil ishlashda o`quvchilar ijodiy fikrlaydilar, o`z o`quv faoliyatlarida foydalanish uchun malaka va ko`nikmalarni hosil qiladilar.

Ta`lim – tarbiya jarayonini tashkil etishda pedagog dastlab ta`lim – tarbiya mazmuniga, ilmiy, zamonaviyligiga, DTSga mosligiga e`tiborni qaratishi lozim.

Treninglar – qo`shimcha ta`lim olishning asosiy formalaridan bo`lib, uning o`zaro xosligi shundaki, o`quvchilar vaqtdan unumli foydalanishni, mustaqil, ishlash, qarorlar qabul qilishni o`rganadi.

Teningni tashkil etish va o`tkazishda shunday metodlar mavjudki, ular universal xarakterga ega. Masalan, guruhiy munozaralar, o`yin asosidagi metodlar, vaziyatlarni modullashtirish, inson sezgilarini rivojlantirish texnikalari, mediativ texnikalar va boshqalar.

Guruhli – munozara – bu metod muammoli savollarni hamkorlikda muhokama etishda qatnashchilarni nazariy va amaliy, ijodiy qatnashchilarni talab etadi. Bunday metodlar masalaning echimiga turli tomonlardan qarashga mo`ljallanadi, masalani echimiga har bir ishtirokchi alohida fikr bildiradi va shular asosida qandaydir echimga olib kelinadi. Trener munozarani turli savollarni qo`yish asosida boshqaradi va ularni echim sari boshlaydi. Agar guruh a`zolari biror savolni o`rtaga tashlasalar, boshqaruvchisiz o`zlari echimni izlab topishlari ham mumkin.

Trening qoidali tashkil etish bo`yicha munozara o`tkazish bilan boshlanishi, guruh deganda nimani tushuniladi, guruhning shakllanishi, qaysi kriteriyalar orqali shakllantiriladi kabi

savollar muhokamasi bilan yakunlanishi mumkin. Treningni samarali kechishi yangi ko'nikmalarni egallash, ijodiy, mustaqil faoliyatning rivojlanishiga olib keladi.

Treninglarda mustaqil ishlarni guruxlarda tashkil etishning o'ziga xosliklari mavjud.

- Bu shaklda o'quvchilar guruhlarga bo'linib, har bir guruhga aniq, alohida vazifalar beriladi.
- Har bir guruh alohida (ya'ni bir xil yoki tabaqalashgan) topshiriqlar ustida ishlaydi.
- Topshiriq o'zaro muloqotga asoslanadi yoki biror etakchi rahbarligida tashkil etiladi.
- Guruhlarda topshiriq shunday amalga oshiriladiki, mashg'ulot yakunida har bir ishtirokchi yoki guruh a'zosining qanchalik hissa qo'shganini hisobga olinadi.

Guruh tarkibi doimiy bo'lmasligi mumkin, ular shunday guruh a'zosiga o'zining maksimal hissasini qo'shish imkoniyati muhiti yaratiladi.

Guruhlar turli kattalikda shakllantirilishi mumkin. Odatda guruhlarda 4-6 nafar a'zo ishtirok etadi.

Uning tarkibiga beriladigan topshiriqlarning mazmuni va xarakteriga qarab o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

Guruhni shunday shakllantirish kerakki, har bir guruh tarkibida mustaqil ishlash ko'nikmalariga ega bo'lgan o'quvchilarning bo'lishi kutilgan natijalar beradi.

Guruhli mustaqil ishlarni tashkil etishda ayrim o'quvchilarning individual yordamga muhtojliklari sezildi. SHunday vaziyatlarda o'qituvchi tayyorgarlik darajasi yuqori bo'lmagan o'quvchilarga yordam berib borishi maqsadga muvofiq.

Guruhli o'quv – biluv faoliyati laboratoriya ishlari, amaliy mashg'ulotlar, tabiiy fanlardan tashkil etilgan amaliyot, nutq tabiiy fanlardan tashkil etilgan amaliyot, nutq o'stirish mashg'ulotlari (dialog) matnlarni o'zlashtirish, tarixiy materiallarni o'rganishi va pedagogika darslarida juda qo'l keladi. Bu holatlarda guruhlarda o'zaro muloqot o'rnatish, mustaqil ishlash yaxshi natija beradi.

Amaliy mashg'ulotlar ilmiylik, o'quvchi tabiatiga mosligi, ketma-ketlik, tizimligi, tushunarligi, mustahkamligi, anglash va faollik, ko'rgazmalilikning amaliyot bilan bog'liqligi, amalda qo'llay bilish asosida tashkil qilinadi va mustaqil tafakkurlari rivojlantiriladi hamda quyidagilarga erishiladi.

- Faol usullardan foydalanilganda esa amaliy mashg'ulotni tashkil etish bilan bor kuchini, mahoratini ishga solib oladi, ko'rgazmali qurol, didaktik tarqatma materiallar yordamida yaxshilab tushuntirishga harakat qiladi. O'qituvchi o'quvchilar bilan mavzu yuzasidan fikr almashinadi. Ijodiy ishlar berish orqali mashqlar yechadi. Ishlanmalarini, mustaqil ishlash, takrorlash orqali amalga oshiradi. Ta'lim mazmunini birmuncha o'zlashtirishga erishadilar.

Yangi texnologiyalar asosida amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish o'quvchilarni dars jarayonini o'zlashtirishga qulay muhit yaratiladi, o'quvchilarning o'zaro fikr almashishlariga imkon beradi. O'zaro axborot olish va berish uchun sharoit tug'diriladi. Yechimini kutayotgan masalalarni hamjihatlikda muhokama etadilar, yechadilar. Vaziyatdan chiqishda hamkorlikda yechim topadilar. Olgan axborotlari asosida bilimlarini bir-birlariga namoyish etadilar. Bir-birlaridan ilhomlanib, ruhiy qoniqish paydo bo'lib, vaqt o'tganini bilmay qoladilar. Har bir ishtirokchi ta'lim mazmunini mualliflardek his etadilar. Ta'lim mazmunini to'la o'zlashtirishga erishadilar.

Amaliy mashg'ulot o'qituvchi tomonidan barchaga birdek qaratiladi, ya'ni bir oz abstraktlik yuzaga keladi.

Barchani qiziqish, qobiliyatlaridan qat'iy nazar bir xilda, bir maqsad yo'lida izlanish, fikrlash, ishlashga undaydi.

O'quvchilarning rivojlanish darajasi, tayyorgarligi bir xil bo'lganligi tufayli bilim va ko'nikmalarni qabul qilib olish, o'zlashtirish birdek natijani kafolatlamaydi.

Shuning uchun amaliy mashg'ulotlarda savol-javoblar, laboratoriya ishlari, mashqlar yechish iloji boricha o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan bo'lishi maqsadga muvofiqdir.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash mumkinki, amaliy mashg'ulotlar biror faoliyat yoki muammoni o'zaro muloqotda, o'zaro muomalada, o'zarobahs – munozara, debat usulida, fikrlash asosida hamjihatlik bilan hal qilish asosida tashkil qilinishi maqsadga muvofiq bo'ladi.

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi" 1997yil.29 avgust.
2. O'.Q.Tolipov., M.Usmonxo'jaeva "Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari" T-"FAN" 2006 yil.
3. J.G'.Yo'ldoshev., F.Yo'ldosheva., G.Yo'ldosheva "Interfaol ta'lim -sifat kafolati" Toshkent-2008 yil.
4. Boshlang'ich ta'lim jurnali "Ta'lim da interfaol usullardan foydalanish" 2012 yil. № 2.
5. Mustaqil ta'lim – ta'lim samaradorligini oshirish omilli. Xalq ta'limi jurnali